

รูปแบบพุทธจิตวิทยาพัฒนาตนที่มีผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้*

A BUDDHIST PSYCHOLOGICAL SELF DEVELOPMENT MODEL FOR LEARNING ORGANIZATION

อาณัติ นิลขาว

Arnatte Nilkhao

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: narnatte@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาหลักธรรมและจิตวิทยาเชิงบวกในการพัฒนาตนที่ส่งผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ 2) เพื่อสร้างรูปแบบพุทธจิตวิทยาพัฒนาตนที่ส่งผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ และ 3) เพื่อตรวจสอบความตรงและนำเสนอรูปแบบพุทธจิตวิทยาพัฒนาตนที่ส่งผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ โดยใช้การวิจัยแบบผสมวิธี ที่ใช้วิธีการเชิงปริมาณเพื่อขยายผลวิธีการเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ ผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธศาสนาและจิตวิทยา จำนวน 12 ท่าน ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณใช้การสุ่มอย่างง่าย จำนวน 405 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติบรรยาย การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ด้วยโปรแกรม SPSS และการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยโปรแกรม LISREL ผลการวิจัยพบว่า อิทธิพลทางตรง พบว่า สาราณียธรรม 6 ได้รับอิทธิพลทางตรงจากพุทธจิตวิทยาพัฒนาตน และมีตรแท้ 4 โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .60 และ .35 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตามลำดับ สาราณียธรรม 6 ยังได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากมิตรแท้ 4 โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .18 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มิตรแท้ 4 ได้รับอิทธิพลทางตรงจากพุทธจิตวิทยาพัฒนาตน โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .51 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ องค์การแห่งการเรียนรู้ ได้รับอิทธิพลทางตรงจากพุทธจิตวิทยาพัฒนาตน โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .16 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้รับอิทธิพลทางตรงจากสาราณียธรรม 6 และ มิตรแท้ 4 โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .33 และ .46 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตามลำดับ และองค์การแห่งการเรียนรู้ยังได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากพุทธจิตวิทยาพัฒนาตนผ่านสาราณียธรรม 6 และมิตรแท้ 4 โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .49 และ .12 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: พุทธจิตวิทยาพัฒนาตน, สาราณียธรรม, มิตรแท้, องค์การแห่งการเรียนรู้

* Received 4 March 2020; Revised 23 March 2020; Accepted 25 March 2020

Abstract

The objectives of this thematic paper were as follows: 1) to study Buddhist principle and positive psychology in self-development for learning organization, 2) to create the model of a buddhist psychological self-development model for learning organization. and 3) to determine exactly and present a buddhist psychological self-development model for learning organization. It was a mixed method research using quantitative method expanding to qualitative method. The key informants were the Buddhism experts, Psychologist, total 12 experts, selected by purposive sampling method with the sampling group of 405 samples. Qualitative data were analyzed by using content analysis and analytic induction. Quantitative data were analyzed using descriptive statistics and correlation, and to validate model with the empirical data using LISREL program. Research results were shown as follows:

Direct effects to it was found that states of conciliation got the direct effect from a buddhist psychological self development and true friends with the value of .60 and .35 were significant at the .01 level. States of conciliation also got the indirect effects from true friends with the value of .18 was significant at the .01 level. True friends got the direct effect from a buddhist psychological self development with the value of .51 was significant at the .01 level. And learning organization got the direct effect from a buddhist psychological self development with the value of .16 was significant at the .05 level. And got the direct effect from states of conciliation, true friends with the value of .33 and .46 were significant at the .01 level. And learning organization also got the indirect effect form a buddhist psychological self development influenced by states of conciliation and true friend with the value of .49 and .12 were significant at the .01 level.

Keywords: A Buddhist Psychological Self Development, States Of Conciliation, True Friends, Learning Organization

บทนำ

องค์การแห่งการเรียนรู้ (Learning organization) คือองค์การที่ซึ่งสมาชิกได้มีการขยายขอบเขตความสามารถของตนเองอย่างต่อเนื่องทั้งในระดับบุคคล ระดับกลุ่ม และระดับองค์การ เพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายที่บุคคลในระดับต่าง ๆ ต้องการอย่างแท้จริงในการวิจัยนี้เป็นเป้าหมายที่

มีผลมาจากพุทธจิตวิทยาพัฒนาตนในโมเดลเชิงสาเหตุ รูปแบบพุทธจิตวิทยาพัฒนาตนที่มีผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาคณะศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังที่มุ่งพัฒนาตนและพัฒนาองค์การโดยการเน้นที่การเรียนรู้ที่เกิดขึ้น ซึ่งสร้างจากคนในองค์การที่อยู่กับปัญหาต้องเรียนรู้วิธีการแก้ไขปัญหาเพื่อการเปลี่ยนแปลงที่ดี ที่คุ้มค่า เรียนรู้เป็นทีม ให้ประโยชน์ทั้งบุคคล ทีม และองค์การไปในตัว คิดทำสิ่งใหม่แตกต่างและดีกว่าเดิม เป็นการพัฒนาเจตคติ ค่านิยม นอกเหนือจากทักษะฝีมือ และผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย แนวทางการพัฒนาเช่นนี้ จะผูกโยงระบบเข้ากับปรัชญาและวิสัยทัศน์ขององค์การ โดยจะพัฒนาการเรียนรู้ได้ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ องค์การแห่งการเรียนรู้ หรืออาจเรียกให้ชัดเจนขึ้นว่าองค์การที่มีการเรียนรู้เป็นองค์การที่มีการสร้างช่องทางให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ซึ่งกันและกันภายในระหว่างบุคลากร ควบคู่ไปกับการรับความรู้จากภายนอก โดยมีเป้าประสงค์สำคัญ คือเพื่อให้มีโอกาสได้ใช้ความรู้เป็นฐานในการพัฒนาต่อไป

พุทธจิตวิทยาพัฒนาตน เป็นการบูรณาการหลักธรรมกับทฤษฎีจิตวิทยา หลักธรรมที่ใช้คือ อริยสัจ 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมสำคัญที่ครอบคลุมคำสอนทั้งหมดตามหลักพระพุทธศาสนา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2555) ส่วนทางด้านจิตวิทยาใช้แนวคิดจิตวิทยาเชิงบวก 3 แนวคิด คือ 1) แนวคิดในการพัฒนาความสุข P.E.R.M.A. ของ ศาสตราจารย์ Seligman “การศึกษาจิตวิทยา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม ซึ่งจะช่วยให้บุคคลมีชีวิตที่น่าพึงพอใจและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น” (Compton, W.C., & Hoffman, E., 2013) 2) แนวคิดพฤติกรรมองค์กรเชิงบวก Positive Organizational Behavior: POB การจัดการทรัพยากรบุคคลในองค์กร (Luthans, F. et al., 2007) และ 3) ทฤษฎีจิตวิทยาเชิงบวก (PsyCap goes beyond social capital) (ณัฐวดี อรินทร์, 2555) โดยผู้วิจัยใช้อริยสัจ 4 เป็นตัวตั้งแล้วจัดองค์ประกอบของแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวกทั้ง 3 แนวคิดลงใน ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค และทำการสังเคราะห์รวบยอด โดยพิจารณาในความหมายสร้างเป็นตัวแปรพุทธจิตวิทยาพัฒนาตน ประกอบด้วย การรู้จักตน มองโลกเชิงบวก มีเป้าหมายในชีวิต และแนวโน้มปฏิบัติไปสู่ความสำเร็จ เป็นการเพิ่มศักยภาพให้กับผู้พัฒนาตนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายแห่งตน โดยมากในกระบวนการพัฒนาในเรื่องต่าง ๆ เท่าที่มีการกล่าวถึงกัน ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ของชีวิตมนุษย์แต่ละคน รวมกระทั่งถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมและสังคม ล้วนแล้วเกิดจากการกระทำของมนุษย์ ส่วนการคิดแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ สุดท้ายจะมุ่งมาที่การแก้ไขในตัวมนุษย์แต่ละคนในฐานะเป็นหน่วยหนึ่งที่อยู่ท่ามกลาง และเป็นบ่อเกิดแห่งปัญหาทั้งมวล กระบวนการดำรงชีวิต เส้นทางชีวิตของแต่ละคน ซึ่งมีจุดมุ่งหมายของการพัฒนาคือ บรรลุความเป็นตนเองที่สมบูรณ์ (Complete self) ซึ่งเป็นภาวะที่มีความสุข มีความสมหวัง สมควรแก่ศักยภาพที่มีสามารถดำรงชีวิตได้โดยไม่สร้างความทุกข์ โทษ ผลเสียต่อตนเอง ผู้อื่น หรือสภาพแวดล้อมโดยส่วนรวม การพัฒนาตนเองแม้จะเน้นที่ตนและเป็นทีที่พึ่งแห่งตน อันเป็นสัจธรรมคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่การ

พัฒนาตนเองจะสำเร็จดีมากยิ่งขึ้น รวดเร็วขึ้น ถ้าได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น ช่วยเหลือซึ่งกันและกันบนพื้นฐานของความเมตตากรุณา ดังนั้นการรวมกลุ่มซึ่งกันและกัน หรือทำงานเป็นกลุ่ม เป็นทีม จึงเป็นอีกวิธีหนึ่งในการพัฒนาตนเองของแต่ละคน

การพัฒนาตนของมนุษย์เริ่มมาตั้งแต่เกิด และมีการเรียนรู้ต่อไปตามช่วงวัย สังคมประสบการณ์จนเกิดเป็นวุฒิภาวะได้แก่ การคลาน นั่ง ยืน เดิน รวมไปถึงการรับรู้ในสิ่งต่าง ๆ จากการสัมผัส การมองเห็น การได้ยิน การพูดสื่อสาร การได้กลิ่น การรับรู้รส และมีความคิด จนถึง การแสดงความรู้สึกถึงอารมณ์ และมีการเรียนรู้จากสิ่งรอบตัว เสียงจากผู้อื่น นำมาคิด จินตนาการ สร้างสรรค์ พัฒนา ทำให้สัมผัสถึงความสามารถที่เกิดขึ้นกับตัวเองจากการฟังฟังผู้อื่นในการพัฒนาตน นำไปสู่การพัฒนาตนด้วยตน ฟังตนด้วยสติสัมปชัญญะ จนถึงความหมายของการพัฒนาตนที่ว่า การกระทำเพื่อการเจริญส่วนตน เป็นการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ด้วยความมุ่งมั่นปรารถนาและค่านิยมอันเป็นพฤติกรรมภายใน ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมภายนอก (ธัญญภัทร์ ศิริธันนารโจน์, 2559) อย่างไรก็ตามการพัฒนาตนย่อมมีปัญหา และอุปสรรคไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่คาดหวังไว้ ไม่สำเร็จ เกิดความผิดหวัง ทำให้ท้อถอย ไม่สมปรารถนา เกิดเป็นตะกอนสะสมในจิตใจ ทำให้เศร้าหมอง เกิดการถดถอยทั้งร่างกายและจิตใจ ในปัจจุบันเป้าหมายของการพัฒนาตนไม่ควรอยู่ที่ปลายทางอย่างเดียวหรือรูปแบบเดียว ควรอยู่ในทุกขณะที่มนุษย์พัฒนาตน ทำให้ดีขึ้น เจริญขึ้น เป็นลำดับ ซึ่งเป้าหมายที่ดีเป็นเป้าหมายที่อยู่ในตัวผู้พัฒนาตนที่สำคัญคือ สภาพที่เกิดขึ้นในใจผู้พัฒนาตน เป็นความเบิกบาน ความสุข ความเป็นอิสระแห่งตน ส่วนสาราณียธรรม 6 เป็นต้นแบบของการสร้างความสามัคคีที่มีพื้นฐานแห่งความเมตตา และเป็นบ่อเกิดแห่งความสำเร็จที่มีพลังอันยิ่งใหญ่ สามารถสร้างสรรค์ความเจริญและความมั่นคงในสังคม และเป็นหลักธรรมสำหรับการพัฒนาตนเองให้มีความเสียสละ เมตตา กรุณา กตัญญูทวิจิตตา และสามัคคี เพื่อส่งผลต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ รวมทั้งมีการช่วยเหลือเกื้อกูลของหมู่คณะด้วยความเต็มใจ ช่วยแจ้งสิ่งที่ประโยชน์ แนะนำตักเตือนกันด้วยความหวังดีทั้งต่อหน้าลับหลัง รวมทั้งมิตรแท้ ที่ช่วยชี้แนะแนวทาง เป็นปรโตโฆสะ ชักจูง แนะนำสั่งสอนให้สามารถเกิดปัญญา และดับทุกข์นั้นด้วยตนเอง ชักนำให้ดำเนินชีวิตที่ดีงาม ให้เจริญก้าวหน้า ให้พัฒนาในธรรม อันทำให้เกิดคุณค่าเป็นสัญลักษณ์แห่งธรรมในพระพุทธศาสนา เป็นการส่งผลต่อการพัฒนาตนของมนุษย์ได้เป็นอย่างดี

ต้นแบบการพัฒนาตนที่บรรลุถึงความจริงอันประเสริฐของชีวิต คือองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จากเจ้าชายสิทธัตถะ ที่ศึกษาสรรพวิชาต่าง ๆ มีความเป็นเลิศทั้งศาสตร์และศิลป์ ในสรรพวิชาการปกครอง การทำศึกสงคราม และสรรพวิชาอื่น ๆ เรื่องใดที่พระองค์จักต้องทรงศึกษาเรื่องนั้นไม่มีความยากลำบากแก่พระองค์เลย ทรงศึกษาอย่างรวดเร็ว จำได้ไม่ลืม (พุทธทาสภิกขุ, 2538) แต่เมื่อเจ้าชายสิทธัตถะประสบปัญหาที่ทำให้จิตใจหวนไหวเมื่อพบกับ “เทวทูต 4 คนชรา คนเจ็บ คนตาย บรรพชิต” (ที.ม. 10/43/22) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) พระองค์จึงได้ออกค้นหาหนทางที่จะหลุดพ้นไปเสียจากความหวนกลัวนั้น

ด้วยการศึกษาค้นคว้าทดลองในสำนักของอาจารย์ อาฬารดาบส กาลามโคตร และอุทกดาบส รัมบุตร “ขณะที่แสวงหาทางอันประเสริฐคือความสงบ ซึ่งไม่มีทางอื่นยิ่งกว่า ได้เข้าไปหาอุทกดาบส รัมบุตรแล้วกล่าวว่า ท่านรามะ ข้าพเจ้าปรารถนาจะประพฤติพรหมจรรย์ในธรรมวินัยนี้ เมื่อเรากล่าวอย่างนี้ อุทกดาบส รัมบุตรจึงกล่าวกับเราว่า เชิญท่านอยู่ก่อน ธรรมนี้ก็เป็นเช่นเดียวกันกับธรรมที่วิญญูชนจะพึงทำให้แจ้งด้วยปัญญาอันยิ่งเองตามแบบอาจารย์ของตน เข้าถึงอยู่ได้ในเวลาไม่นาน” (ม.มู. 12/278/302) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) แต่เมื่อศึกษาทั้ง 2 สำนักแล้ว ทรงเห็นว่านี่ยังไม่ใช่หนทางแห่งการพ้นทุกข์ จากนั้นทรงบำเพ็ญทุกรกิริยา ก็ยังทรงเห็นว่าหนทางที่ปฏิบัติอยู่นั้นยังไม่ใช่ทางพ้นทุกข์ จึงเลิกบำเพ็ญทุกรกิริยา และทรงพิจารณาเห็นว่า ทางสายกลางเป็นทางปฏิบัติที่ดีที่สุดคือไม่ต้องเกินไป และไม่หย่อนเกินไป นั่นคือหนทางที่จะนำไปสู่การพ้นทุกข์ จึงหันมาเสวยอาหารตามเดิมเพื่อให้ร่างกายมีกำลังพอจะปฏิบัติตนให้พ้นทุกข์ได้ ต่อมาพระองค์ได้ทรงเปลี่ยนมาค้นคว้าด้วยพระองค์เอง โดยการทำจิตให้เป็นสมาธิแล้วพิจารณาหาสาเหตุที่ทำให้เกิดความทุกข์ขึ้นในจิตใจของตนเอง จนทำให้พระองค์ทรงตรัสรู้อริยสัจ วิธีการดับทุกข์ที่แท้จริง และหลังจากที่พระองค์ได้ทรงปฏิบัติตามวิธีการของพระองค์จนดับทุกข์ได้อย่างถาวรเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งจากที่พระองค์ทรงออกค้นหาหนทางจนถึงตรัสรู้นั้นใช้เวลาถึง 6 ปี เมื่อพระพุทธองค์พัฒนาตัวเองได้จนสูงสุดแล้ว หลังจากนั้นพระพุทธองค์ยังช่วยพัฒนาผู้อื่น และพัฒนาสังคม ทำให้เกิดหมู่สงฆ์เกิดพุทธบริษัท พระพุทธองค์เผยแผ่สั่งสอนหลักธรรมต่าง ๆ ถึง 45 ปี และปรากฏอยู่ในปัจจุบันนี้

จากที่กล่าวมาข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่าพุทธจิตวิทยาพัฒนาตนมีปัจจัยที่มีผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ ทั้งปัจจัยทางพุทธจิตวิทยา และจิตวิทยาร่วมสมัย ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเพื่อพัฒนาโมเดลพุทธจิตวิทยาพัฒนาตนที่มีผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยเชื่อว่าจะต้องมีปัจจัยหรือตัวแปรที่เป็นตัวแปรส่งผ่าน ทำให้องค์การแห่งการเรียนรู้พัฒนาขึ้น ผู้วิจัยใช้ตัวแปรสารานุกรมและมิตรแท้ เป็นตัวแปรส่งผ่าน (Mediator) เนื่องจากการพัฒนาตนจะต้องเกิดจากความร่วมมือกันหรือได้รับการช่วยเหลือจากบุคคลอื่น ผู้วิจัยจึงสนใจนำเสนอในรูปแบบของการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการออกแบบการวิจัยที่มีการเชื่อมโยงระหว่างวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ให้มีความสอดคล้องตามคำถามวิจัยที่ผู้วิจัยต้องการหาคำตอบ มีขั้นตอนของการเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบ และในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการเชิงปริมาณเพื่อขยายผลวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนารอบแนวคิดเชิงทฤษฎี แล้วนำผลจากวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพไปตรวจสอบยืนยันด้วยวิธีเชิงปริมาณ โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้ 1) เพื่อศึกษาหลักธรรมและจิตวิทยาเชิงบวกในการพัฒนาตนที่ส่งผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ 2) เพื่อสร้างรูปแบบพุทธจิตวิทยาพัฒนาตนที่ส่งผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ 3) เพื่อตรวจสอบความตรงรูปแบบพุทธจิตวิทยาพัฒนาตนที่ส่งผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักธรรมและจิตวิทยาเชิงบวกในการพัฒนาตนที่ส่งผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้
2. เพื่อสร้างรูปแบบพุทธจิตวิทยาพัฒนาตนที่ส่งผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้
3. เพื่อตรวจสอบความตรงและนำเสนอรูปแบบพุทธจิตวิทยาพัฒนาตนที่ส่งผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อขยายผลวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quantitative Method to Extend Qualitative Results) (ลำพอง กลมกุล, 2554) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การวิจัยแบบผสมวิธีด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ
เพื่อขยายผลวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

จากแบบแผนการวิจัยในภาพที่ 1 ทำให้ได้แนวทางในการออกแบบการวิจัยโดยเริ่มต้นจากการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการเชิงคุณภาพเป็นระยะที่ 1 และตามด้วยระยะที่ 2 คือการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการเชิงปริมาณ โดยเริ่มจากการพัฒนาผลการวิจัยในระยะที่ 1 ที่ได้รูปแบบพุทธจิตวิทยาพัฒนาตนที่มีผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ แล้วนำตัวแปรที่ได้มาสร้างแบบสอบถามตามนิยามเชิงปฏิบัติการ นำแบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณในระยะที่ 2 จากนั้นดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อตรวจสอบความตรงรูปแบบพุทธจิตวิทยาพัฒนาตนที่มีผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ กับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีรายละเอียดของขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพ

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการศึกษาวิจัยในระยะที่ 1 ในส่วนของการศึกษาภาคสนาม ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักโดยใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive

Sampling) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธศาสนา 6 ท่าน ด้านจิตวิทยา 6 ท่าน รวมจำนวนทั้งสิ้น จำนวน 12 ท่าน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างจำนวน 7 ข้อ เพื่อศึกษาพุทธจิตวิทยาพัฒนาตน สาราณียธรรม มิตรแท้ และองค์การแห่งการเรียนรู้ โดยนำแบบสัมภาษณ์ไปปรับแก้โดยอาจารย์ที่ปรึกษา ก่อนนำไปใช้งาน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำแนวคำถามแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 12 ท่าน และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการบันทึกเสียงการสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 1 ครั้งต่อท่าน ท่านละ 60 นาที โดยข้อมูลในการสัมภาษณ์เริ่มอ้อมตัวจากผู้เชี่ยวชาญท่านที่ 10

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Inductive) โดยนำข้อมูลมาเรียงเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ แล้วนำมาตีความหมายและวิเคราะห์ความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ เพื่อยืนยันกรอบแนวคิดในการวิจัย รูปแบบพุทธจิตวิทยาพัฒนาตนที่มีผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้

ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ประกอบด้วย นักศึกษาคณะศิลปศาสตรศึกษาบัณฑิตเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังจำนวน 795 คน การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างนั้น ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 8 คน ต่อ 1 พารามิเตอร์ (Hair, J.F. et al., 1998) ที่ต้องการประมาณค่าหรือจำนวนเส้นทาง (Path) ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโมเดลกรอบแนวคิดในการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่าทั้งหมด 46 พารามิเตอร์ หรือมีจำนวนเส้นทางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในโมเดลกรอบแนวคิดทั้งหมด 46 เส้นทาง ดังนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมมีขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 368 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยนำผลการวิจัยในระยะที่ 1 ที่ได้รูปแบบพุทธจิตวิทยาพัฒนาตนที่มีผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ แล้วนำตัวแปรที่ได้มาสร้างแบบสอบถามตามนิยมเชิงปฏิบัติการจำนวน 1 ฉบับแบ่งเป็น 5 ตอนประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย เพศ สาขาวิชา ชั้นปี เกรดเฉลี่ย จำนวนการเข้าร่วมกิจกรรม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นพุทธจิตวิทยาพัฒนาตน จำนวน 16 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นการอยู่ร่วมกัน สาราณียธรรม 6 จำนวน 18 ข้อ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามความคิดเห็นความเป็นเพื่อน มิตรแท้ 4 จำนวน 12 ข้อ

ตอนที่ 5 แบบสอบถามองค์การแห่งการเรียนรู้ จำนวน 20 ข้อ

โดยแบบสอบถามตอนที่ 1 เป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist) เพื่อสำรวจข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 – 5 เป็นแบบมาตราวัดประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ เพื่อสำรวจระดับการปฏิบัติและระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม

การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดและประเมินผล ด้านจิตวิทยาและพุทธศาสนา จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในด้านความตรงของเนื้อหา (Content Validity) จากนั้นนำข้อคำถามทั้งหมดไปหาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามรายข้อกับจุดประสงค์ที่ต้องการวัด ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ (IOC: Index of Item Objective Congruence) โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

การหาความเชื่อมั่น ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ตามสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient: α) โดยผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับ คือ .980

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) จากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษา คณะศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ได้แบบสอบถามกลับมาทั้งสิ้น 405 ชุด

4. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติบรรยาย การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป และ การวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยโปรแกรม LISREL

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาหลักธรรมและจิตวิทยาเชิงบวกทำให้ได้ตัวแปรดังนี้ พุทธจิตวิทยาพัฒนาตน ประกอบด้วย การรู้จักตน การมองโลกเชิงบวก มีเป้าหมายในชีวิต และแนวโน้มปฏิบัติไปสู่ความสำเร็จ สาราณียธรรม ประกอบด้วย เมตตาทายกรรม เมตตาวจีกรรม เมตตาโมกกรรม สาธารณโภคี สีสสามัญญตา และทิกขิสสามัญญตา มิตรแท้ ประกอบด้วย มิตรช่วยเหลือ มิตรร่วมทุกข์ร่วมสุข มิตรแนะประโยชน์ และมิตรมีน้ำใจ และองค์การแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย บุคคลรอบรู้ มีรูปแบบความคิด วิสัยทัศน์ร่วม ทำงานเป็นทีม และคิดเชิงระบบ

นำแบบสอบถามที่สร้างจากตัวแปรที่ศึกษา ไปสำรวจกลุ่มตัวอย่างนักศึกษา คณะศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ส่วนมากเป็นเพศหญิง ร้อยละ 74.6 รองลงมา ได้แก่ เพศชาย ร้อยละ 18.3 สาขาที่เรียน พบมากที่สุดได้แก่ สาขาภาษาญี่ปุ่น ร้อยละ 43.5 รองลงมาได้แก่ สาขาภาษาอังกฤษ นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 ร้อยละ 33.3 รองลงมา ได้แก่ นักศึกษา ชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 32.3 นักศึกษามีเกรดเฉลี่ย 3.0 - 3.5 มากที่สุด ร้อยละ 54.1 รองลงมา ได้แก่ เกรดเฉลี่ย มากกว่า 3.5 ร้อยละ 26.7 จำนวนครั้งในการร่วมกิจกรรมของนักศึกษา พบว่าเข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุด จำนวน 5 - 10 ครั้งคิดเป็น ร้อยละ 46.2 รองลงมา ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรม น้อยกว่า 5 ครั้ง ร้อยละ 37.8 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาคณะศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง จำแนกตาม เพศ สาขาวิชา ชั้นปี เกรดเฉลี่ย และการเข้าร่วมกิจกรรม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	74	18.3
หญิง	302	74.6
LGBT	29	7.2
รวม	405	100.00
2. สาขาวิชาที่เรียน		
ภาษาญี่ปุ่น	176	43.5
ภาษาอังกฤษ	147	36.3
นวัตกรรมการท่องเที่ยวและบริการ	82	20.2
รวม	405	100.00
3. ชั้นปีการศึกษา		
ชั้นปี 1	135	33.3
ชั้นปี 2	131	32.3
ชั้นปี 3	67	16.5
ชั้นปี 4	72	17.8
รวม	405	100.00
4. เกรดเฉลี่ย		
มากกว่า 3.5	108	26.7
3.0 - 3.5	219	54.1
2.5 - 2.99	70	17.3
น้อยกว่า 2.5	8	2.0
รวม	405	100.00

5. การเข้าร่วมกิจกรรม

มากกว่า 15 ครั้ง	30	7.4
11 - 15 ครั้ง	35	8.6
5 - 10 ครั้ง	187	46.2
น้อยกว่า 5 ครั้ง	153	37.8
รวม	405	100.00

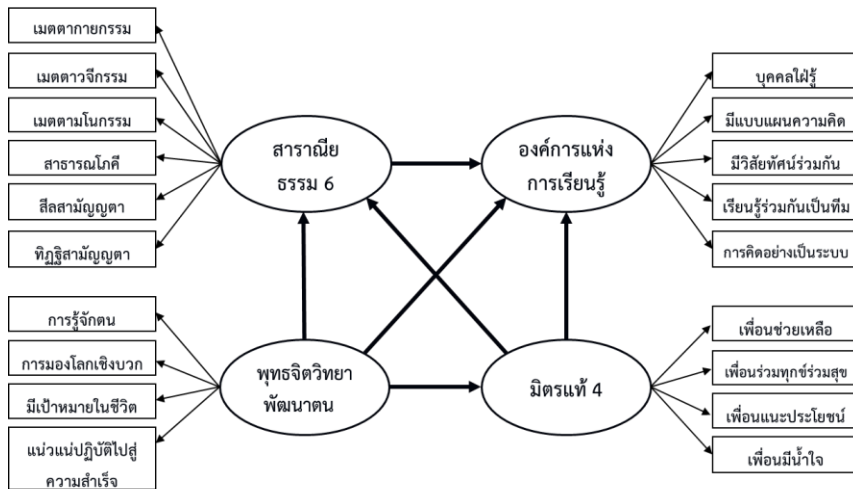
พิจารณาโดยรวม พบว่า สาราณียธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.03$) รองลงมาคือ มิตรแท้ ($\bar{X} = 3.97$) องค์การแห่งการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.89$) และพุทธจิตวิทยาพัฒนาตน ($\bar{X} = 3.76$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ของตัวแปร พบว่า ตัวแปรที่มีการกระจายไม่ต่างกันมาก โดยมีค่า อยู่ระหว่างร้อยละ 12.90 – 13.13 เมื่อพิจารณาค่าความเบ้ (Sk) ของตัวแปร พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีการแจกแจงในลักษณะเบ้ซ้าย (ค่าความเบ้เป็นลบ) แสดงว่า ข้อมูลของตัวแปรสูงกว่าค่าเฉลี่ย เมื่อพิจารณาค่าความโด่ง (Ku) พบว่า ตัวแปรมีการแจกแจงของข้อมูลในลักษณะสูงโด่งกว่าโค้งปกติ (ค่าความโด่งมากกว่า 0) แสดงว่ามีการกระจายของข้อมูลน้อย ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าสถิติเบื้องต้นของตัวแปรพุทธจิตวิทยาพัฒนาตน สารานียธรรม 6 มิตรแท้ 4 และองค์การแห่งการเรียนรู้

ตัวแปร	$\bar{X}$	ระดับ	S.D.	Min	Max	C.V.	Sk	Ku
พุทธจิตวิทยาพัฒนาตน	3.76	มาก	0.48	1.75	5.00	12.90	-0.34	0.70
การรู้จักตน	3.96	มาก	0.53	1.75	5.00	13.33	-0.36	0.35
การมองโลกเชิงบวก	3.57	มาก	0.61	1.00	5.00	17.11	-0.18	0.82
มีเป้าหมายในชีวิต	3.90	มาก	0.58	1.75	5.00	14.92	-0.33	0.21
แน่วแนปฏิบัติไปสู่ความสำเร็จ	3.60	มาก	0.67	1.00	5.00	18.51	-0.35	0.63
สารานียธรรม 6	4.03	มาก	0.49	2.17	5.00	12.09	-0.41	0.31
เมตตากรรม	3.96	มาก	0.63	2.00	5.00	15.86	-0.28	-0.23
เมตตาวจีกรรม	3.76	มาก	0.74	1.00	5.00	19.58	-0.24	-0.04
เมตตาภคิณกรรม	3.93	มาก	0.62	1.33	5.00	15.82	-0.61	1.12
สาธารณโภคี	4.19	มาก	0.64	2.00	5.00	15.24	-0.55	-0.09
ศีลสามัญญตา	4.26	มาก	0.62	1.33	5.00	14.65	-0.75	0.81
ทิฏฐิสามัญญตา	4.06	มาก	0.63	1.67	5.00	15.58	-0.25	-0.12
มิตรแท้ 4	3.97	มาก	0.49	2.25	5.00	12.38	-0.18	-0.07
มิตรอุปการะ	3.96	มาก	0.67	2.00	5.00	16.99	-0.23	-0.28
มิตรร่วมทุกข์ร่วมสุข	3.94	มาก	0.74	1.00	5.00	18.91	-0.50	0.29
มิตรแนะประโยชน์	3.97	มาก	0.52	2.67	5.00	12.96	-0.04	-0.38
มิตรมีน้ำใจ	4.00	มาก	0.52	2.33	5.00	13.03	-0.23	0.08
องค์การแห่งการเรียนรู้	3.89	มาก	0.51	1.80	5.00	13.13	-0.32	0.91
บุคคลรอบรู้	3.90	มาก	0.63	1.00	5.00	16.05	-0.36	0.68
รูปแบบความคิด	3.83	มาก	0.56	2.00	5.00	14.75	-0.17	0.24
วิสัยทัศน์ร่วม	3.72	มาก	0.70	1.00	5.00	18.77	-0.26	0.24
ทำงานเป็นทีม	4.08	มาก	0.62	1.75	5.00	15.25	-0.43	0.38
คิดเชิงระบบ	3.93	มาก	0.62	1.00	5.00	15.70	-0.56	1.25

2. รูปแบบพุทธจิตวิทยาพัฒนาตนที่มีผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วยตัวแปรภายนอกแฝง 1 ตัวแปร คือ พุทธจิตวิทยาพัฒนาตน และตัวแปรภายในแฝง 3 ตัวแปร คือ สารานียธรรม มิตรแท้ และองค์การแห่งการเรียนรู้ โดยที่ สารานียธรรม และมิตรแท้ ทำหน้าที่เป็นตัวแปรส่งผ่านในโมเดล แสดงได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบพุทธจิตวิทยาพัฒนาตนที่มีผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้

3. รูปแบบพุทธจิตวิทยาพัฒนาตนที่มีผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าไค-สแควร์ เท่ากับ 135.46 องศาอิสระ (df) เท่ากับ 111 ความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ .05 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ .97 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ .94 และค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของค่าความแตกต่างโดยประมาณ (RMSEA) เท่ากับ .02 อธิบายความแปรปรวนขององค์การแห่งการเรียนรู้ได้ร้อยละ 72.00 เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรง พบว่า

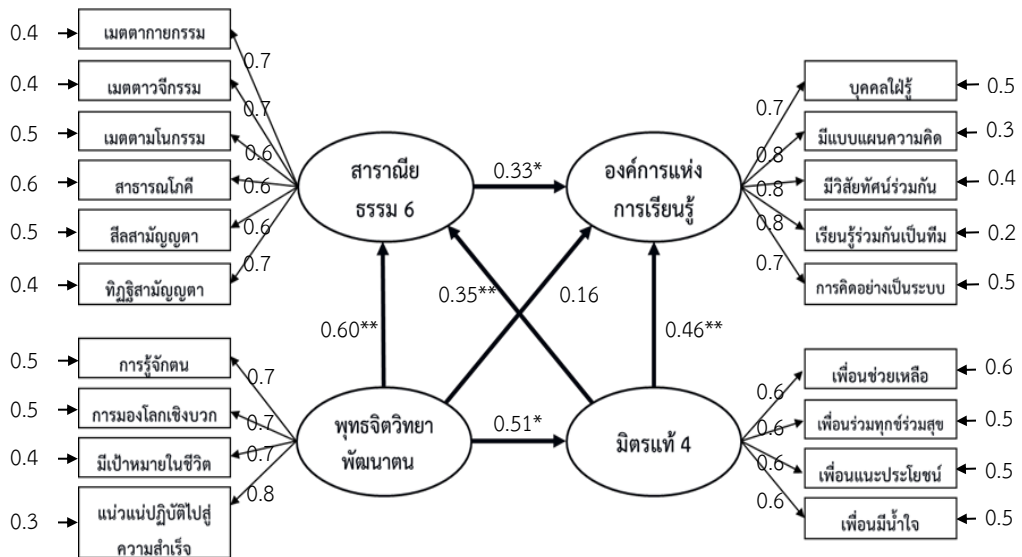
สาราณียธรรม 6 ได้รับอิทธิพลทางตรงจากพุทธจิตวิทยาพัฒนาตน และมีตรแท้ 4 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ขนาดอิทธิพลเท่ากับ .60 และ .35 ($p < .01$) ตามลำดับ สาราณียธรรม 6 ยังได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากมิตรแท้ 4 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ขนาดอิทธิพลเท่ากับ .18 ($p < .01$) มิตรแท้ 4 ได้รับอิทธิพลทางตรงจากพุทธจิตวิทยาพัฒนาตน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ขนาดอิทธิพลเท่ากับ .51 ($p < .01$)

องค์การแห่งการเรียนรู้ ได้รับอิทธิพลทางตรงจากพุทธจิตวิทยาพัฒนาตน โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .16 ($p < .05$) ได้รับอิทธิพลทางตรงจากสาราณียธรรม 6 และ มิตรแท้ 4 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ขนาดอิทธิพลเท่ากับ .33 และ .46 ($p < .01$) ตามลำดับ และองค์การแห่งการเรียนรู้ยังได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากพุทธจิตวิทยาพัฒนาตนผ่านสาราณียธรรม 6 และมิตรแท้ 4 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ขนาดอิทธิพลเท่ากับ .49 และ .12 ($p < .01$) ตามลำดับ ดังตารางที่ 3 และภาพที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์ขนาดอิทธิพลของรูปแบบพุทธจิตวิทยาพัฒนาตนที่มีผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้

ตัวแปรเหตุ	พุทธจิตวิทยาพัฒนาตน (A)			สราณียธรรม 6 (B)			มิตรแท้ 4 (C)		
ตัวแปรผล	TE	IE	DE	TE	IE	DE	TE	IE	DE
สราณีย	.77**	.18**	.60**				.35**		.35**
ธรรม 6 (B)	(.06)	(.04)	(.06)				(.07)		(.07)
	11.91	4.80	9.29				5.21		5.21
มิตรแท้ 4 (C)	.51**		.51**						
	(.07)		(.07)						
	7.45		7.45						
องค์การแห่ง	.65**	.49**	0.16*	.33**		.33**	.57**	.12**	.46**
การเรียนรู้	(.06)	(.07)	(.07)	(.08)		(.08)	(.08)	(.03)	(.07)
(D)	10.73	7.02	2.45	3.93		3.93	7.54	3.75	6.15
ค่าสถิติ	ไค-สแควร์ = 135.46 df = 111 p = .057 GFI = .97 AGFI = .94 RMSEA = .023								

ภาพที่ 3 แสดงค่าอิทธิพล รูปแบบพุทธจิตวิทยาพัฒนาตนที่มีผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้

อภิปรายผล

1. เพื่อศึกษาหลักธรรมและจิตวิทยาเชิงบวกในการพัฒนาตนที่ส่งผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ เมื่อสังเคราะห์โดยใช้วิธีสัง 4 และทฤษฎีจิตวิทยาเชิงบวก 3 แนวคิด 1) แนวคิดในการพัฒนาความสุข P.E.R.M.A. ของ ศาสตราจารย์ Seligman 2) แนวคิดพฤติกรรมองค์กรเชิง

บวก Positive Organizational Behavior: POB การจัดการทรัพยากรบุคคลในองค์กร ของ Fred Luthans (Luthans, F. et al., 2007) และ 3) แนวคิดทุนทางจิตวิทยาเชิงบวก (PsyCap goes beyond social capital) พบว่าพุทธจิตวิทยาพัฒนาตน จะประกอบด้วยการ รู้จักตน การมองโลกเชิงบวก มีเป้าหมายในชีวิต แนวปฏิบัติไปสู่ความสำเร็จ เนื่องจาก อริยสัจสี่เป็นกระบวนการที่ใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาตนในการดำเนินชีวิตเพื่อการตื่นรู้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเรื่อง กระบวนการพัฒนาตนตามหลักพุทธจิตวิทยาเพื่อการตื่นรู้ พบว่ากระบวนการพัฒนาตน ประกอบด้วย การรู้จักตนเอง การรู้คุณค่าตนเอง การรู้ศักยภาพที่แท้จริงของตน และการนำไปใช้ในการดำรงชีวิต ประจำวันอย่างเต็มศักยภาพ (พระครูพิมล ปัญญาบุญ, 2557) รวมทั้งสอดคล้องกับการศึกษาเรื่อง การพัฒนาตนเองเชิงพุทธศาสตร์ของ ผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวเอกชนการพัฒนาศีลธรรม พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวเอกชนมีการใช้ หลักศีลธรรมเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิต มีการรักษาศีล 5 เป็นประจำ มีความซื่อสัตย์ ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบแบบแผน ในการทำงาน การเข้าสังคม เคารพความคิดของบุคคลอื่นถึงแม้ จะมีมุมมองต่างกัน มีความเสมอต้นเสมอปลาย เป็นกัลยาณมิตรที่ดีกับผู้ร่วมงาน อ่อนน้อม ถ่อมตนเสมอ มีการพัฒนาตนเองจิตใจ ด้วยการฝึกจิตให้เป็นผู้มองโลกในแง่ดี ไม่กังวล ให้อภัยกับเหตุการณ์ ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ประารถนาดีต่อบุคคลรอบข้าง ไม่มีความลำเอียง จิตใจเบิกบาน ไม่โลภอยากได้ ของบุคคลอื่น มีความละเอียดต่อการทำบาป พัฒนาทางด้านปัญญา ด้วยการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอมีการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาความรู้อบรมเพิ่มพูน ความสามารถของตน มุ่งมั่นในการพัฒนาวิชาชีพ ดำรงตนอยู่ในความไม่ประมาทอยู่กับปัจจุบัน เข้าใจโลกตามความเป็นจริง (ศิริพร ทัศนศรี, 2557)

2. รูปแบบพุทธจิตวิทยาพัฒนาตนที่มีผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วยตัวแปรแฝง 4 ตัวคือ พุทธจิตวิทยาพัฒนาตน สาราณียธรรม 6 มิตรแท้ 4 และองค์การแห่งการเรียนรู้ มีความเชื่อมโยงกัน ดังนี้

พุทธจิตวิทยาพัฒนาตน เป็นการพัฒนาบุคคลโดยเน้นการรู้จักตน ซึ่งการพัฒนาตนตามหลักธรรมต้องอาศัยหลักสาราณียธรรม 6 คือการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ การทำงานร่วมกันโดยมีความเมตตา ความหวังดี และอยู่ในกติกาเดียวกัน รวมทั้งมิตรแท้หรือกัลยาณมิตรที่ส่งผลให้บุคคลที่มีความถึงพร้อมแห่งคุณธรรมและความดีงาม เป็นผู้ที่มีปัญญาในการพัฒนาศักยภาพ และการพัฒนาตน ส่งผลต่อองค์การแห่งเรียนรู้ ที่ต้องเชื่อมโยงระหว่างพุทธจิตวิทยาพัฒนาตน สาราณียธรรม มิตรแท้เข้าด้วยกัน ซึ่งองค์การแห่งการเรียนรู้เริ่มที่ตัวบุคคลผ่านการเรียนรู้ พัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา เพื่อขยายศักยภาพของตนเอง และองค์การในการที่จะลงมือปฏิบัติภารกิจงานให้การสำเร็จลุล่วงโดยให้ความสำคัญกับความเป็นผู้นำความคิด ความเข้าใจเชิงระบบ และการเรียนรู้กันเป็นทีม โดยเริ่มเปลี่ยนแปลง ปรับความรู้ ความเชื่อ เพื่อเปลี่ยนทัศนคติอันจะส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปตามแนวทางที่องค์การต้องการตามวิสัยทัศน์และพันธกิจขององค์การ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุ

ที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านการจัดการความรู้ ปัจจัยด้านเทคโนโลยีการเรียนรู้ ความสามารถของบุคคลและทีมงาน ปัจจัยด้านวิสัยทัศน์พันธกิจและยุทธศาสตร์ ส่งผลต่อการเกิดองค์การแห่งการเรียนรู้ (กัญญาภัก เสงใจบุญ, 2555)

3. รูปแบบพุทธจิตวิทยาพัฒนาตนที่ส่งผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ของนักศึกษาคณะศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง พบว่า พุทธจิตวิทยาพัฒนาตนส่งผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้โดยตรง รวมทั้งพุทธจิตวิทยาพัฒนาตนยังส่งผลผ่านหลักสารณียธรรม 6 คือการอยู่ร่วมกัน การสร้างความสามัคคี โดยการคิด พูด ทำ ด้วยความเมตตา การแสดงความคิดเห็นร่วมกัน อยู่ภายใต้กฎกติกาเดียวกัน และมีความเห็นชอบในความถูกต้องดีงามร่วมกัน และส่งผลผ่านมิตรแท้ 4 คือ การช่วยเหลือกันทำงาน การเห็นอกเห็นใจ การแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ การมีน้ำใจต่อกัน สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านการจัดการความรู้ ปัจจัยด้านเทคโนโลยีการเรียนรู้ ความสามารถของบุคคลและทีมงาน ปัจจัยด้านวิสัยทัศน์พันธกิจและยุทธศาสตร์ ส่งผลต่อการเกิดองค์การแห่งการเรียนรู้ (กัญญาภัก เสงใจบุญ, 2555) รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบการคบมิตรในพระพุทธศาสนาเถรวาทกับศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู พบว่า มิตรแท้มีลักษณะโดยรวมคือมุ่งหวังความเจริญแก่มิตรด้วยการทำตนให้เป็นที่ยิ่งของมิตรได้อย่างสนิทใจ ถ้าแสวงหามิตรที่ดีมีปัญหาเป็นมิตรเขาก็จะช่วยชี้แนะทางเจริญให้กับเรา ความเป็นมิตรแท้หรือกัลยาณมิตรนั้น พระพุทธศาสนาถือว่าเป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความมีเมตตากรุณาต่อกัน พึงพาอาศัยกันและกัน เป็นการอยู่ในเชิงสังคมที่มีความสร้างสรรค์ฐานะของกัลยาณมิตรเป็นทั้งฝ่ายรับและฝ่ายให้ ซึ่งเป็นธรรมชาติและเป็นธรรมชาติที่ถูกต้องของมนุษย์ที่มีฐานะเป็นผู้รับและผู้ให้ จึงสำคัญว่ามนุษย์นั้นต้องมีเพื่อน มีการช่วยเหลือกันและกัน ความเป็นเพื่อนจึงมีความสำคัญต่อการดำรงอยู่ของมนุษย์ (พระมหาไสว สนตมโน, 2556)

องค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 3 ในผลการวิจัยที่ศึกษาจากนักศึกษาคณะศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง พบว่า พุทธจิตวิทยาพัฒนาตนที่มีผลหรือมีอิทธิพลทางตรงต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ น้อยกว่า อิทธิพลทางอ้อมที่ส่งผ่าน สารณียธรรม และมิตรแท้ ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าแนวทางที่ดีที่สุดในพุทธจิตวิทยาพัฒนาตน ตามองค์ประกอบ การรู้จักตน การมองโลกเชิงบวก การมีเป้าหมายในชีวิต และแนวโน้มปฏิบัติไปสู่ความสำเร็จ ต้องผ่านการมีมิตรแท้ที่มีการช่วยเหลือเกื้อกูล ให้กำลังใจ และแนะนำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อกัน

รวมทั้งการเรียนรู้ร่วมกันผ่านสารานุกรมทำให้เกิดความสามัคคี จึงจะมีผลมากกับ องค์การ
แห่งการเรียนรู้

สรุป/ข้อเสนอแนะ

รูปแบบพุทธจิตวิทยาพัฒนาตนที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย ตัวแปร
แฝง 4 ตัวแปร คือ พุทธจิตวิทยาพัฒนาตน สารานุกรม มิตรแท้ และองค์การแห่งการเรียนรู้
โดยตัวแปรสังเกตได้ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด 19 ตัวแปร

ผลการวิเคราะห์รูปแบบพุทธจิตวิทยาพัฒนาตนที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้ พบว่า
โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ตัวแปรภายในโมเดล คือ พุทธจิตวิทยาพัฒนาตน
สารานุกรม และมิตรแท้สามารถอธิบายความแปรปรวนขององค์การแห่งการเรียนรู้ ได้ร้อยละ
72.00

เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงและทางอ้อม พบว่า พุทธจิตวิทยาพัฒนาตนส่งผล
ทางตรงต่อสารานุกรม 6 มิตรแท้ 4 และองค์การแห่งการเรียนรู้ และส่งอิทธิพลทางอ้อมต่อ
องค์การแห่งการเรียนรู้ โดยผ่านทางสารานุกรม 6 และมิตรแท้ 4 รวมทั้งพุทธจิตวิทยา
พัฒนาตนส่งผลทางอ้อมต่อสารานุกรม 6 โดยผ่านมิตรแท้ 4

ข้อเสนอแนะ 1) ควรมีการทำการศึกษาวิจัยตัวแปรด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้
เนื่องจากข้อ เสนอแนะนี้ได้จากผลการวิจัยภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ
พบว่ามิตัวแปรอีกจำนวนมาก ทั้งตัวแปรทางพุทธจิตวิทยาซึ่งผู้สนใจศึกษาต่ออาจทำการศึกษา
วิจัยตัวแปรด้านอื่น ๆ ก็ได้เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เลือกนำมาศึกษาเพียงตัวเดียว คือ องค์การ
แห่งการเรียนรู้ 2) ควรมีการทำวิจัยเปรียบเทียบกับภูมิภาคอื่น ๆ เพื่อตรวจสอบอิทธิพลของตัว
แปรที่มีผลต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้ ทั้งนี้เนื่องจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นเพียงกลุ่ม
ตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาคณะศิลปศาสตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร
ลาดกระบังเท่านั้น ซึ่งผลการวิจัยที่ได้มายังไม่ใช่คำตอบของการวิจัยสำหรับกลุ่มตัวอย่างกลุ่ม
อื่น ๆ ควรทำให้ครอบคลุมมากขึ้น เช่น กลุ่มตัวอย่างในองค์กรที่ไม่ใช่องค์กรทางการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กัญญาภัก เสงใจบุญ. (2555). การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์กรแห่ง
การเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสต์เทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และ
มนุษยศาสตร์, 4(2), 53-62.

ณัฐวุฒิ อรินทร์. (2555). การศึกษาปัจจัยเชิงเหตุและผลของพุทธจิตวิทยาเชิงบวกที่มีต่อสุขภาวะ
ทางจิตและพฤติกรรมการปฏิบัติงานภายใต้สถานการณ์ความไม่สงบของบุคลากร

- สาธารณสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้. ใน *ดัชนีนิพนธ์วิทยาศาสตร์ดัชนีบัณฑิต สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธัญญภัทร์ ศิริธรรมาโรจน์. (2559). *จิตวิทยากับการพัฒนาตน*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระครูพิมล ปัญญาบุตร. (2557). กระบวนการพัฒนาตนตามหลักพุทธจิตวิทยาเพื่อการตื่นรู้. ใน *ดัชนีนิพนธ์พุทธศาสตร์ดัชนีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2555). *พุทธธรรมฉบับปรับขยาย*. (พิมพ์ครั้งที่ 35). กรุงเทพมหานคร: ผลิธัมม.
- พระมหาไสย สนตมโน. (2556). การศึกษาเปรียบเทียบการคบมิตรในพระพุทธศาสนาเถรวาทกับศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาเปรียบเทียบ*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พุทธทาสภิกขุ. (2538). *พุทธประวัติ ฉบับสำหรับเยาวชน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมสภา.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ลำพอง กลมกุล. (2554). อิทธิพลของกระบวนการสะท้อนคิดต่อประสิทธิผลการปฏิบัติการในชั้นเรียน : การวิจัยแบบผสมวิธี. ใน *ดัชนีนิพนธ์ครุศาสตร์ดัชนีบัณฑิต ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริพร ทศนศรี. (2557). การพัฒนาตนเองเชิงพุทธศาสตร์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวเอกชน. ใน *ดัชนีนิพนธ์พุทธศาสตร์ดัชนีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Compton, W.C., & Hoffman, E. (2013). *Positive Psychology The Science of Happiness and Flourishing*. U.S.A: WADSWORTH CENGAGE Learning.
- Hair, J. F. et al. (1998). *Multivariate data analysis. (5th ed)*. New Jersey: Prentice Hall.
- Luthans, F. et al. (2007). *Psychological capital: Developing the human competitive edge*. Oxford: Oxford University Press.